

# De toekomst van Arbeidsvoorziening

Op de arbeidsmarkt kunnen naast elkaar vacatures en werklozen bestaan. Soms is daar niet veel aan te doen (als gevraagde en aangeboden kwalificaties te sterk uiteen lopen), soms ook hebben vraag en aanbod gewoon hulp nodig om elkaar te vinden. Die hulp kan bestaan uit bemiddeling, of het verbeteren van de kwalificaties van hen die uit zich zelf geen concurrerende positie op de arbeidsmarkt weten te veroveren. Deze activiteiten verbeteren de werking van de arbeidsmarkt en zullen zo een welvaartsverhogend effect hebben. In de Arbeidsvoorzieningswet is vastgelegd dat de overheid hier een taak heeft. De instelling hiervoor, Arbeidsvoorziening, is in 1991 losgemaakt van het Ministerie van Sociale Zaken en onder een bestuur geplaatst van vertegenwoordigers van werknemers, werkgevers en overheid.

De evaluatie-onderzoeken die begin dit jaar gehouden zijn ten behoeve van de commissie-Van Dijk waren kritisch over het functioneren van deze nieuwe structuur<sup>1</sup>. Een verbetering was weliswaar dat Arbeidsvoorziening meer aandacht had gekregen voor de vraag naar arbeid. Toen men nog deel uit maakte van het Ministerie stond het bestand bekend als een 'kneuzenbak', waar werkgevers bij voorbaat geen interesse in hadden. Het bepalen van landelijk beleid bleek met drie gelijkwaardige partijen in het centraal bestuur echter niet eenvoudig. En er waren twijfels bij het succes op macro-niveau. De 'marktgerichtheid' leidde weliswaar tot een groter marktaandeel, maar hierbij ging het (ook) om plaatsingen die zonder hulp waarschijnlijk toch wel tot stand waren gekomen. Een positief effect van Arbeidsvoorziening op de doelmatigheid van de werking van de arbeidsmarkt bleek niet aantoonbaar. Zwakke groepen hebben waarschijnlijk wel enigszins kunnen profiteren van het grotere aantal plaatsingen (de zg. *sลิปstream-gedachte*), maar tegelijkertijd bestond de vrees dat de publieke financiering te weinig benut werd voor versterking van het zwakste arbeidsaanbod. Daarbij leek de efficiency na de tripartisering te zijn afgenomen.

Eerder al had minister Melkert laten weten te willen bezuinigen op Arbeidsvoorziening. Ook wilde de overheid zich terugtrekken uit het centraal bestuur. Na de evaluatie kondigde het kabinet aan dat de organisatie zich weer primair moest gaan richten op moeilijk plaatsbare werklozen. Het beleid zou door de overheid geformuleerd worden, waardoor voor Arbeidsvoorziening een meer uitvoerende rol overblijft.

Hoe ziet Arbeidsvoorziening nu haar eigen toekomst? In het recent verschenen ondernemingsplan *Arbeidsvoorziening kiest de toekomst* onderscheidt het centraal bestuur twee taken: het bij elkaar brengen van vraag en aanbod door informatieverstrekking en bemiddeling, en het versterken van arbeidsaanbod door scholing en training. Uitgangspunt bij de werkzaamheden blijft de vraag op de arbeidsmarkt. Om deze te volgen, wil Arbeidsvoorziening ook gaan bemiddelen voor flexibele arbeidsrelaties.

Niet alle werkzaamheden wil men zelf gaan verrichten; er zal samenwerking worden gezocht met bijvoorbeeld uitzendbureaus.

De financiering van een basispakket, o.a. bemiddeling en informatieverstrekking voor werkgevers en werknemers, moet uit een vaste rijksbijdrage komen. Deze bijdrage zal ook gebruikt worden voor een aantal 'trajecten' voor kwalificatieverbetering. Bij de diensten die publiek gefinancierd worden, wil Arbeidsvoorziening zelf het beleid vaststellen. Aanvullende diensten, zoals meer of meer intensieve scholing en bemiddeling, worden geleverd tegen betaling. De gebruikers hiervan kunnen werkenden en werkgevers zijn, maar ook uitkeringsinstanties, die er immers belang bij hebben dat hun cliënten de weg naar de arbeidsmarkt snel weten te vinden.

Arbeidsvoorziening wil dus het beleid van de laatste jaren, waarbij men trachtte een stevige positie te veroveren op de markt voor arbeidsbemiddeling, voortzetten. Aan de kritiek dat hierdoor publieke financiering te weinig gebruikt zou worden voor de zwakste groepen komt men tegemoet door een scheiding tussen de taken bemiddeling en kwalificatieverbetering, en de bijbehorende geldstromen, aan te brengen<sup>2</sup>. Verder zal een toename van het aantal 'contractrelaties' de efficiency kunnen bevorderen. Waar Arbeidsvoorziening als opdrachtgever fungeert, aan bijvoorbeeld scholingsinstituten, stelt dit in staat om beter te reageren op veranderingen in de vraag naar diensten van het Arbeidsbureau. Werkt Arbeidsvoorziening voor een ander, bijvoorbeeld een uitkeringsinstantie, dan wordt men gedwongen efficiënt te werken om de opdracht te verkrijgen.

Het lijkt een logisch vervolg dat de overheid zich ook als opdrachtgever gaat gedragen, en het budget meer en meer prestatie-afhankelijk maakt. Het kabinet hoeft zich door dit ondernemingsplan niet gehinderd te voelen om het beleid in toenemende mate zelf te bepalen, en de Arbeidsvoorziening meer in de rol van – vakkundige – uitvoerder te dringen. Ook wordt het denkbaar, dat Arbeidsvoorziening bij de uitvoering van overheidsopdrachten voor bijvoorbeeld scholing en training zal concurreren met andere instanties. Voor Arbeidsvoorziening wordt dan de vraag, welke bestuursstructuur het beste past bij die rol. De sociale partners zullen moeten bewijzen dat een tripartiet bestuur werkelijk goed is voor de kwaliteit van de dienstverlening, anders zal de organisatie zich op de markt niet kunnen handhaven.

## E.S. Pelle

1. J. de Koning, De resultaten van Arbeidsvoorziening, *ESB*, 15 maart 1995, blz. 248-253; D.E. Ernste, Arbeidsvoorziening: werkt het tripartiete model?, id., blz. 254-258.

2. Tegelijkertijd worden mogelijke schaalvoordelen wel benut. Zo zullen werklozen die door Arbeidsvoorziening zelf 'bemiddelbaar' gemaakt zijn, voorrang krijgen bij de bemiddeling.